

Skarby Podkarpackie

Siedem i pół

Tzw. skarb z Wiśniowej (powiat ropczycko-sędziszowski) to przypadkowe odkrycie w 1972 roku na polu dwóch bransolet i naszyjnika. Wykonane z litego brązu wyroby mają niezwykle efektowny sposób zdobienia. Pokryte są mis-

kilograma biżuterii

terną kompozycją grup poprzecznych, skośnych kresek oraz kratki. Naszyjnik po odkryciu został przecięty, albowiem znalazcy chcieli się upewnić z jakiego materiału został wykonany. Waży on blisko 4,6 kg, a bransolety po ok. 1,4 kg każda. Co istotne, archeolodzy podkreślają, że biżuteria ta jest miejscowym wyrobem, chociaż wskazują na podobieństwo z podobnymi znaleziskami na terenie np. Węgier. Biżuteria datowana jest na przełom XIII i XII wieku p.n.e. lub na XII wiek p.n.e. Obecnie na ekspozycji Muzeum Okręgowego w Rzeszowie.

Blisko 3000 lat w ziemi

Rzeszów

Drewnianą studnię z IX wieku p.n.e. odkryli w lipcu 2005 r. archeolodzy w Terliczce koło Rzeszowa. Przeprowadzone badania dendrochronologiczne wykazały, że drewno użyte do budowy studni pochodzi z czerwca 872 r. p.n.e. Badania pozwalają na bardzo dokładne określenie wieku drewna, teoretycznie granica błędu to 20–30 lat. To prawdopodobnie najstarsze tego typu znalezisko w Europie, a na pewno w Polsce – studnia pochodzi z okresu epoki brązu.

czas wyciągania z ziemi rozpadło się na kilka dużych kawałków. Ale jak zapewniają archeolodzy zostanie poskładane i po pracach konserwatorskich trafi na ekspozycję do Muzeum Okręgowego w Rzeszowie. Na dnie studni naukowcy znaleźli drewniany przedmiot o haczykowatym kształcie zaostrzony na końcu. Mógł on służyć jako hak do wyciągania naczynia ze studni. W studni były też kawałki skóry – to prawdopodobnie pozostałości skórzanego wiadra, którym czerpano wodę.

Znalezione fragmenty ceramiki potwierdzają przypuszczenia archeologów, że studnia została wybudowana przez mieszkańców osady należącej do kultury łużyckiej. Jednym z ciekawszych znalezisk jest zachowana w całości gliniana, dziecięca grzechotka. To kulka z kilkoma guzkami, po wyciągnięciu jej z ziemi nadal grzechotała. Ślady w Terliczce (również nowo odkryta studnia) wskazują na to, że osada ta jest starsza niż wywodząca się z tej samej kultury osada w Biskupinie.

Teksty i zdjęcia skarbów zaczerpnięto z powyższej publikacji, wydanej przez Muzeum Okręgowo w Rzeszowie

Podczas wykopalisk prowadzonych na trasie przyszłej obwodnicy Rzeszowa w Terliczce archeolodzy dokonali sensacyjnego odkrycia, natrafili na wydrążony pień drzewa otoczony bierwionami z dębu. Naukowcy dwukrotnie próbowali wyciągnąć studnię. Bezskutecznie. Do pracy użyli pomp igłowych, które przez kilka dni starały się usunąć wodę z dołu, w którym tkwiła studnia. Wreszcie podjęto ostatnią próbę. Znalezisko pod-

Skarb z epoki brązu

Odkryty w 1953 roku w podjasielskim Załężu skarb waży ponad trzy kilogramy. Tworzy go zbiór kilkudziesięciu ozdób i narzędzi wykonanych w brązie: naramienniki z tarczką, bransolety, sierpy i 22 wisiorki sercowate. Archeolodzy zwracają uwagę na umiejętności rzemieślnika, z którego rąk wyszły te wyroby. Wiążą ich powstanie z oddziaływaniami z Zakarpacia, gdzie w początkach epoki brązu (XIV/XIII–XIII w. p.n.e.) rozwijał

się ośrodek metalurgiczny. Na terenie Polski często odnajdywane są wyroby z brązu, ale za najbardziej efektowne odkrycie uznaje się te z Załęża.

Srebrny skarb wczesnośredniowieczny z Trzcinicy

W Trzcinicy, nieopodal Jasła, archeolodzy od dziesiątków lat odsłaniają pozostałości pradawnej osady. Większej i ważniejszej od Biskupina. Nie skończyło się jednak tylko na odkopaniu cennych artefaktów. Powstaje skansen archeologiczny i na wiosnę 2010 roku rekonstrukcja grodziska stanie się wielką atrakcją turystyczną Podkarpacia. Kilkuletnie badania pozwoliły ustalić, że wzgórze kryje najstarszą z odnalezionych w Polsce, obronną osadę z początków epoki brązu (2000–1350 r. p.n.e.). Stwierdzono też pierwsze ślady oddziaływania cywilizacji anatolijsko-bałkańskiej na terenach dzisiejszej Polski. We wspomnianych latach zamieszkiwała tu ludność tzw. grupy pleszewskiej kultury mierzanowskiej.

Czekan z brązu

Podkarpacka Troja

Zrąb rekonstruowanej chaty

Później, w latach 1600–1350 p.n.e. osiedliła się ludność wielkiej cywilizacji epoki brązu Otomani-Füzesabony. W tym samym miejscu archeolodzy odkryli też najstarsze i jedno z lepiej zachowanych grodzisk słowiańskich (780–1030 r. n.e.). Wydobyte przedmioty to 150 tysięcy zabytkowych elementów, jak wyroby z brązu, kości, bursztynu, srebra.

Na ponad ośmiu hektarach powierzchni, oprócz odtworzonej wioski kultury

Otomani-Füzesabony sprzed 3,5 tysiąca lat składającej się z pięciu domów, powstanie słowiańska wioska z IX wieku stworzona z sześciu chat. Będą stawiane zgodnie z ówczesną technologią, z drewna, trzciny, słomy, gliny. Chaty wczesnośredniowieczne będą półziemiankami o konstrukcji zrębowej. Całość otoczy dziewięć odcinków wałów obronnych o długości 152 m, umiejscowionych dokładnie tam, gdzie znajdowały się w rzeczywistości. Będzie też odtworzony fragment dawnej drogi z bramą.

Pozostałości konstrukcji obronnych

Wizualizacja „Podkarpackiej Troi”
po zakończeniu prac rekonstrukcyjnych

Wotek – zabawka czy przedmiot magii?

Gliniana figurka odnaleziona w czasie wykopalisk na terenie osady obronnej w Trzcinicy ma niewielkie wymiary, długa jest na ok. 4,5, wysoka na 3 centymetry. Została ulepiona z jednego kawałka gliny i wypalona ponad 3500 lat temu. Sylweta wołu (?) przedstawiona została realistycznie, z zachowaniem poprawnych proporcji i właściwych elementów anatomicznych. Jest jednym z ważnych przykładów zoolitowej plastyki figuralnej.

Figurka wiąże się prawdopodobnie ze sferą magiczno-obrzędowych wierzeń, albo była... dziecięcą zabawką. Przechowywana w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.

więcej aktualnych informacji
o „Podkarpackiej Troi”:
www.muzeum.krosno.pl;
www.karpackatroja.pl;
www.karpacka-troja.info

